

**Procedury reagowania w przypadku wystąpienia
zewnętrznych i wewnętrznych zagrożeń fizycznych
oraz zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego
w X Liceum Ogólnokształcącym
im. prof. Stefana Banacha w Toruniu**

WPROWADZENIE	2
ROZDZIAŁ I PROCEDURY REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZEWNĘTRZNYCH I WEWNĘTRZNYCH ZAGROŻEŃ FIZYCZNYCH W X LO W TORUNIU.....	4
1. ZAGROŻENIA ZEWNĘTRZNE.....	4
1.1 <i>Ogólne zasady ewakuacji z miejsca zagrożenia na terenie X LO w Toruniu.....</i>	4
1.2 <i>Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły.....</i>	9
1.3 <i>Podłożenie ładunku wybuchowego.....</i>	10
1.4 <i>Podłożenie podejrzanego pakunku.....</i>	11
1.5 <i>Wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły.....</i>	12
2. ZAGROŻENIA WEWNĘTRZNE.....	15
2.1 <i>Wystąpienie agresywnych zachowań w szkole lub tzw. fali.....</i>	16
2.2. <i>Procedura postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych.....</i>	18
2.3. <i>Procedura postępowania na wypadek występowania kradzieży, wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych.....</i>	23
2.4. <i>Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków pedofilii w szkole.....</i>	24
2.5. <i>Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia.....</i>	25
2.6. <i>Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów.....</i>	26
2.7. <i>Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole.....</i>	28
2.8. <i>Procedura postępowania w sytuacji wypadku ucznia w szkole.....</i>	29
2.9. <i>Procedura postępowania na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego.....</i>	31
2.10. <i>Procedura postępowania na wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego.....</i>	32
ROZDZIAŁ II PROCEDURY REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĘPOWANIA ZAGROŻEŃ BEZPIECZEŃSTWA CYFROWEGO W X LO W TORUNIU.....	34
1. PODSTAWOWE DZIAŁANIA NA RZECZ BEZPIECZEŃSTWA CYFROWEGO W SZKOLE.....	34
2. PROCEDURY NA WYPADEK WYSTĄPIENIA ZAGROŻEŃ BEZPIECZEŃSTWA CYFROWEGO.....	36
2.1 <i>Dostęp do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych.....</i>	36
2.2 <i>Cyberprzemoc.....</i>	38
2.3 <i>Naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły.....</i>	40
2.4 <i>Zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu.....</i>	43
2.5 <i>Nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie – uwodzenie, zagrożenie pedofilią.....</i>	44
2.6 <i>Seksting, prowokacyjne zachowania i aktywność seksualna jako źródło dochodu osób nieletnich.....</i>	46
2.7 <i>Bezkrytyczna wiara w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętność odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych, szkodliwość reklam.....</i>	48
2.8 <i>Łamanie prawa autorskiego.....</i>	49
2.9 <i>Zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online.....</i>	52

Wprowadzenie

Procedury reagowania w przypadku wystąpienia zewnętrznych i wewnętrznych zagrożeń fizycznych oraz zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego w X LO w Toruniu opracowano na podstawie dokumentu Departamentu Wychowania i Kształcenia Integracyjnego Ministerstwa Edukacji Narodowej „Bezpieczna Szkoła” jako zbiór rekomendacji i wytycznych dla dyrektorów szkół i organów prowadzących szkoły, do realizacji w w/w placówce, począwszy od września 2019r.

Na wypadek zagrożenia zewnętrznego należy zapoznać się z ogólnymi zasadami postępowania podczas ewakuacji, po ogłoszeniu alarmu w X LO w Toruniu.

Do zagrożeń zewnętrznych w w/w. placówce zaliczamy:

- wtargnięcie napastnika (terrorysty);
- podłożenie ładunku wybuchowego;
- podłożenie podejrzanego pakunku;
- skażenie chemiczne i biologiczne.

Zagrożenia wewnętrzne obejmują:

- wystąpienie agresywnych zachowań w szkole lub tzw. „fali”;
- znalezienie w szkole substancji psychoaktywnych;
- wystąpienie kradzieży, wymuszenie pieniędzy lub przedmiotów wartościowych,;
- wystąpienie przypadków pedofilii na terenie placówki;
- rozpowszechnianie pornografii w szkole przez ucznia;
- wystąpienie przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów;
- wystąpienie przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole;
- wypadek ucznia w szkole;
- wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego;
- wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego.

Zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego dotyczą:

- dostępu do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych;
- cyberprzemocy, – naruszenia prywatności dotyczącej nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły,
- zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu;

- nawiązywania niebezpiecznych kontaktów w Internecie – uwodzenie, zagrożenie pedofilią;
- sekstingu, prowokacyjnych zachowań i aktywności seksualnej jako źródła dochodu osób nieletnich;
- bezkrytycznej wiary w treści zamieszczonych w Internecie, braku umiejętności odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych oraz szkodliwego wpływu reklam;
- łamania prawa autorskiego, zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów.

ROZDZIAŁ I

Procedury reagowania w przypadku wystąpienia zewnętrznych i wewnętrznych zagrożeń fizycznych w X LO w Toruniu.

1. Zagrożenia zewnętrzne.

Do najczęściej występujących zewnętrznych zagrożeń fizycznych należą: podejrzenie podłożenia ładunku wybuchowego, podejrzenie otrzymania podejrzonej przesyłki, włamanie do szkoły połączone z kradzieżą, agresywne zachowanie ucznia, wtargnięcie osoby posiadającej broń, wtargnięcie terrorysty do szkoły, zagrożenie wybuchem pożaru lub wybuch pożaru, zagrożenie wybuchem gazu lub wybuch gazu, zagrożenie niebezpiecznymi środkami chemicznymi lub biologicznymi, zagrożenie katastrofą budowlaną i zagrożenie siłą żywiołową. W niemal każdym z powyższych przypadków dochodzi do ogłoszenia alarmu i ewakuacji uczniów oraz personelu szkoły, a także osób przebywających na terenie szkoły. Sposób ich przeprowadzenia musi być znany wszystkim, a ćwiczenia w przeprowadzaniu ewakuacji powinny odbywać się co najmniej raz w roku szkolnym.

1.1 Ogólne zasady ewakuacji z miejsca zagrożenia na terenie X LO w Toruniu.

Alarm lokalny w szkole jest ogłaszany w konsekwencji wystąpienia zagrożeń ekologicznych lub innych spowodowanych działalnością człowieka. Ma on na celu zapewnienie bezpieczeństwa w razie zagrożenia życia i zdrowia młodzieży przebywającej na terenie szkoły. Najczęstszymi przyczynami, dla których może zajść konieczność ogłoszenia alarmu w szkole, są zagrożenia związane z powstaniem pożaru, a także możliwość rozprzestrzenienia na terenie szkoły niebezpiecznych substancji chemicznych lub ładunków wybuchowych.

Najważniejszym działaniem, jakie należy podjąć w przypadku stwierdzenia zagrożenia, jest jak najszybsze powiadomienie o niebezpieczeństwie wszystkich osób znajdujących się w strefie zagrożenia i natychmiastowe podjęcie działań mających na celu ratowanie zdrowia i życia osób zagrożonych. W tym celu, zgodnie z Zarządzeniem nr 9 Dyrektora X LO w Toruniu z dnia 3.06.2020 r. korzystamy z **trzech rodzajów sygnałów ostrzegawczych**:

1. Ewakuacji – należy przez to rozumieć konieczność niezwłocznego opuszczenia zagrożonego budynku w wyniku powstania zagrożenia spowodowanego pożarem, wybuchem oraz obecnością lub uwolnieniem się innych czynników niebezpiecznych. Po sygnale ostrzegawczym należy niezwłocznie przeprowadzić ewakuację wszystkich osób przebywających w danym budynku do miejsc wyznaczonych zgodnie z obowiązującą instrukcją bezpieczeństwa pożarowego budynku.
2. Azylu – należy przez to rozumieć sposób zachowania się osób przebywających w budynku. Osoby te muszą pozostać w pomieszczeniach, zamknąć okna, drzwi na klucz od wewnątrz i zabarykadować drzwi przy użyciu dostępnych przedmiotów, np. mebli, a następnie nie podchodzić do drzwi i okien. Pozostać w tak przygotowanym pomieszczeniu, zachować ciszę

(w tym wyciszyć telefony i inne urządzenia emitujące dźwięki), wyłączyć źródła światła i oczekiwać na odwołanie alarmu (ostrzeżenia).

3. Odwołania – należy przez to rozumieć odwołanie powyższych alarmów i powrót do przerwanych zajęć (czynności).

Alarm lokalny w szkole jest sygnałem ostrzegawczym, który powinien być znany wszystkim uczniom i pracownikom szkoły. Tylko w wypadku, gdy nastąpiło bezpośrednie zagrożenie życia, nauczyciel sam podejmuje decyzję o ewakuacji, nie czekając na ogłoszenie alarmu.

O ewakuacji decyduje dyrektor lub wicedyrektor pełniący dyżur, bądź osoba do tego upoważniona. Po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie oraz rozpoznaniu sytuacji w/w. podejmuje decyzję o zawiadomieniu odpowiednich służb (policja, straż pożarna, pogotowia) i ogłoszeniu alarmu.

Emiterami dźwięku do ogłoszenia sygnału alarmowego są:

- dzwonek elektryczny;
- dzwonek ręczny;
- gwizdek.

Głównym sygnałem alarmowym jest dzwonek elektryczny. W sytuacji braku prądu, sygnał alarmowy może być ogłoszony za pomocą dzwonka ręcznego lub gwizdka z jednoczesnym komunikatem słownym podawanym przez osoby ogłaszające alarm. Jest to sygnał do natychmiastowego działania dla wszystkich pracowników szkoły oraz do bezwzględnego wykonywania poleceń nauczycieli przez uczniów.

Zgodnie z załącznikiem do Zarządzenia nr 9 Dyrektora X LO w Toruniu z dnia 3.06.2020 r. na terenie w/w. placówki obowiązują następujące sygnały alarmowe:

1. Ewakuacja – sygnał dźwiękowy w sekwencji: jedna sekunda dźwięk i jedna sekunda przerwa, powtarzane aż do czasu zakończenia ewakuacji.
2. Azyl – sygnał dźwiękowy w sekwencji: pięć sekund dźwięk i dwie sekundy przerwa , powtarzane przez 30 sekund.
3. Odwołanie – sygnał dźwiękowy ciągły trwający 30 sekund.

W dużej liczbie przypadków wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa fizycznego niezbędne jest wezwanie odpowiednich służb drogą telefoniczną. Procedura wezwania powinna odbywać się zgodnie z poniższym schematem:

1. wybranie numeru odpowiedniej służby. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podanie następujących informacji:
  - rodzaj stwierdzonego zagrożenia;

- nazwę i adres szkoły: „X Liceum Ogólnokształcące im. prof. Stefana Banacha w Toruniu 87 – 100, pl. Św. Katarzyny 9”;
- imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję;
- telefon kontaktowy: „56622273;
- zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie.

2. potwierdzenie przyjęcia zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie.

O zagrożeniu należy bezzwłocznie poinformować odpowiednie służby, w zależności od występującego zagrożenia:

- Policję: 997 lub na Infolinię Policji (połączenie bezpłatne): 0– 800 460 021;
- Straż Miejską w Toruniu: 56 622 58 77 lub 986;
- Straż Pożarną: 998;
- Pogotowie Ratunkowe: 999
- Europejski Telefon Alarmowy obowiązującym na terenie całej Unii Europejskiej:112
- Pogotowie Energetyczne: 991;
- Pogotowie Gazowe: 992;
- Pogotowie Ciepłownicze: 993;
- Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne: 994;
- Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego: 987.

Wszystkie działania od tej chwili prowadzą do jak najszybszej ewakuacji wszystkich osób znajdujących się na terenie szkoły. Bezwzględnie należy podporządkować się poleceniom osób funkcyjnych. W przypadku uczniów taką osobą jest nauczyciel, z którym w tym momencie odbywają się zajęcia.

Po rozpoznaniu zagrożenia i dokonaniu oceny sytuacji nauczyciel decyduje o możliwej i najkrótszej drodze ewakuacji z budynku. Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego. Należy się poruszać po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych. Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie powinni skupić się wokół najbliższego stojącego nauczyciela. Nauczyciele i uczniowie, którzy mają lekcje na wyższych kondygnacjach, schodzą po stwierdzeniu, że uczniowie niższych kondygnacji opuścili już budynek i drogi ewakuacyjne są już wolne. Po opuszczeniu budynku uczniowie wraz z nauczycielem udają się na miejsce zbiórki ewakuacyjnej. Jeżeli alarm jest ogłoszony w czasie przerwy to natychmiast należy udać się pod salę, gdzie powinny odbywać się planowane zajęcia i stamtąd pod opieką nauczyciela postępować jak wyżej.

Zbiórka na placu ewakuacyjnym służy sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustalenia osób nieobecnych. Jest to istotne dla prowadzenia akcji ratunkowej przez wezwane służby ratownicze.

Po ogłoszeniu alarmu:

A. Do zadań nauczyciela należy:

- natychmiast przerwać zajęcia i inne prace;
- nakazać uczniom spakowanie rzeczy osobistych i ustawienia się parami;
- osoby z ograniczoną zdolnością poruszania się ewakuować przy wykorzystaniu wózków lub przenieść na rękach;
- nauczyciel wybiera parę, która wyprowadzi klasę, sam wychodzi ostatni po sprawdzeniu sali lekcyjnej czy wszyscy opuścili pomieszczenie;
- nauczyciel zapobiega panice;
- wyłącza urządzenia, gasi światło, zabiera dokumenty, klucz zostawia w drzwiach od strony zewnętrznej;
- nie otwiera okien bez potrzeby w miejscach gdzie powstał pożar;
- przy spotkaniu dwóch ewakuujących się klas obowiązuje zasada „prawej wolnej”;
- młodzież kieruje się zgodnie ze strzałkami wskazującymi kierunek ewakuacji;
- nie wolno poruszać się „pod prąd”;
- nie wolno blokować ani zatrzymywać się podczas przemarszu drogami ewakuacyjnymi;
- przy zadymieniu należy poruszać się wzdłuż ścian oraz jak najbliżej podłogi, górne drogi oddechowe osłonięte;
- klasa musi poruszać się zwarta grupą- uczniowie poszczególnych klas/grup nie mieszają się;
- przy wyjściu ewakuacyjnym należy zgłosić dyżurującemu pracownikowi wyjście klasy/grupy;
- szatnie wf – sprawdzają nauczyciele wf, węzły sanitarne – wyznaczeni pracownicy;
- porządek wyprowadzania uczniów ustala się w zależności od miejsca powstania pożaru;
- najpierw należy ewakuować uczniów z tych pomieszczeń, które są bezpośrednio zagrożone;
- nauczyciel po dotarciu do placu alarmowego ustawia klasy/grupy w kolumny czwórkowe, zgłasza koordynującemu ewakuacją stan klasy/grupy: klasa...../grupa... - stan ogólny ...., obecnych w momencie ogłoszenia ewakuacji....., nieobecnych .....

B. Zadania uczniów:

- uczniowie podporządkowują się poleceniom nauczyciela z którym mieli zajęcia w momencie ogłoszenia alarmu;
- uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego;
- należy poruszać się po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych;
- w przypadku ogłoszenia alarmu i ewakuacji podczas przerwy, uczniowie skupiają się wokół najbliższej dyżurującego nauczyciela a jeżeli to nie zagraża bezpieczeństwu udaje się pod salę, gdzie powinien mieć zajęcia i stamtąd pod opieką nauczyciela następuje ewakuacja;
- ewakuacja z wyższych kondygnacji następuje po stwierdzeniu, że uczniowie niższych kondygnacji opuścili już budynek i drogi ewakuacyjne są wolne;
- po opuszczeniu budynku uczniowie pod opieką nauczycieli udają się na teren boiska szkolnego, na tzw. miejsce zbiórki;
- uczniowie ustawiają się w na placu ewakuacyjnym – teren boiska. klasy/ grupy ułożone w kolumnach czwórkowych w kształcie litery „U”;;
- podczas zbiórki na placu ewakuacyjnym należy sprawdzić obecność uczniów, a opiekun zgłasza stan klasy/grupy dyrektorowi szkoły a pod jego nieobecność wicedyrektorowi.

Uczeń bezwzględnie podczas ewakuacji:

- słuca i wykonuje dokładnie polecenia nauczyciela;
- nie ulega panice, jest opanowany;
- po ogłoszeniu ewakuacji udaje się na miejsce zbiórki wraz z klasą/grupą drogą wskazaną przez nauczyciela;
- pomaga osobom słabszym;
- bezwzględnie podporządkowuje się nauczycielowi, nie lekceważy zagrożenia, nawet wówczas, gdy nie zagraża mu bezpośrednio.

- C. Opiekunem osoby niepełnosprawnej na czas ewakuacji jest nauczyciel lub osoba do tego zadania wyznaczona. Osoby niepełnosprawne z wyższych kondygnacji nie ewakuujemy windą, lecz znosimy je klatką schodową.

Przykład technik ewakuacji osób z niepełnosprawnością:

- korzystanie z krzesłka lub wózka inwalidzkiego;
- chwyt strażacki;

- chwyt na barana;
- chwyt kołyskowy;
- wykorzystanie koca lub innego materiału;
- ciągnięcie po płaskiej powierzchni.

1.2 Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły.

A. Poniższe procedury odnoszą się do niezbędnej reakcji nauczyciela i dotyczą sytuacji wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych (tzw. aktywny strzelec):

- jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się);
- wycisz i uspokój uczniów;
- zaopiekuj się uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniami, którzy potrzebują pomocy;
- każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony;
- poinformuj policję wysyłając informację tekstową - sms o zaistniałej sytuacji;
- zasłoń okno;
- zgaś światło;
- nie przemieszczaj się;
- stań poniżej linii okien, zejź z światła drzwi;
- zejź z linii strzału, połóż się na podłodze, na brzuchu przykrywając głowę dłońmi.
- jeżeli padną strzały, nie krzycz;
- nie otwieraj nikomu drzwi;
- w przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia.

B. W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

- wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika;
- na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon;
- poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia;

- nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego;
- nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika;
- nie zwracaj na siebie uwagi;
- nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny;
- nie oszukuj terrorysty;
- uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu;
- poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami);
- pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów;
- zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty.

C. W przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

- nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów – możesz zostać uznany za terrorystę;
- nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi;
- połóż się na brzuchu, na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy;
- słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom;
- nie trzymaj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących;
- pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami;
- odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy;
- bądź przygotowany na traktowanie ciebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona;
- po wydaniu polecenia wyjścia – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku;
- nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru.

1.3 Podłożenie ładunku wybuchowego

Osoby odpowiedzialne za uruchomienie procedury to: dyrektor placówki lub w przypadku jego nieobecności wicedyrektor. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Po otrzymaniu informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego należy:

- prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego, zapamiętaj jak największą ilość szczegółów;
- zapisać natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje;
- poinformować niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury;
- po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocząć ewakuację zgodnie z planem ewakuacji;
- nie używać telefonu komórkowego;
- sprawdzić, jeżeli można, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia, a są własnością uczniów;
- bezwzględnie wykonywać polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb;
- w miejscu ewakuacji policzyć wszystkie dzieci i poinformować osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi,;
- poinformować rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu (informację przekazuje osoba odpowiedzialna za uruchomienie procedury).

1.4 Podłożenie podejrzanego pakunku.

Podrzany pakunek to przesyłka z ładunkiem wybuchowym lub nieznaną substancją.

Osoby odpowiedzialne za uruchomienie procedury to: dyrektor placówki lub w przypadku jego nieobecności wicedyrektor. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

W sytuacji stwierdzenia podejrzanego pakunku:

- odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku;
- nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku;
- okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala);
- poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury;
- po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji;
- nie używaj telefonu komórkowego;
- bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb;

- w miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi;
- poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu (informacje przekazuje osoba odpowiedzialna za uruchomienie procedury).

1.5 Wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły.

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska pierwiastków chemicznych oraz ich związków, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także z stosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe są wypełnione mikroorganizmami chorobotwórczymi: bakteriami (wąglik, brucelozą etc.) wirusami (np.: ospy, gorączki krwotocznej, zapalenia mózgu, wirusa HIV), toksynami (np.: rycyna, toksyna otulinowa), grzybami lub pierwotniakami.

SYTUACJE, GDY NASTĄPIŁO SKAŻENIE SZKOŁY

Poniższa tabela prezentuje instrukcję postępowania w przypadku skażenia substancją chemiczną lub biologiczną terenu szkoły oraz zagrożenia skażeniem ww. substancjami:

Osoby odpowiedzialne za uruchomienie procedury.	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły, kierownik internatu, a w przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.
A. Szkoła, internaty otrzymują informację o możliwym skażeniu substancją chemiczną/biologiczną (np. telefon o zamiarze ataku) gdy nie nastąpiło skażenie placówki	<p>-zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru,</p> <p>-zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru,</p> <p>-natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby,</p> <p>- w budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację,</p> <p>-w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze,</p> <p>-przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń,</p> <p>- powstrzymać się od picia, spożywania posiłków oraz prac wymagających dużego wysiłku,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji, nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych, - oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
<p>B. Szkoła, internaty zostały skażone substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy, - aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem, - pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów, - opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób, - powiadomić dyrektora szkoły, - zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru, - natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby, - jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka, - po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb, - w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację, - porządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji, - w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki, - przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń, - powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia

	<p>oraz prac wymagających dużego wysiłku,</p> <ul style="list-style-type: none"> - oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
<p>C. Szkoła, internaty zostały skażone substancją chemiczną/biologiczną a zagrożenie zostało wykryte późno, np. gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję lub/i ogniska zachorowań:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy, - powiadomić kierownictwo szkoły, - aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem, - pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów, - opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób, - ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły - natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby, - w szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację, a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny, → oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

2. Zagrożenia wewnętrzne

Do najważniejszych zagrożeń wewnętrznych w szkole należą: agresywne zachowania ucznia oraz zjawisko tzw. fali, korzystanie przez uczniów z substancji psychoaktywnych, kradzież lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, pedofilia, pornografia, prostytutcja, picie alkoholu, wypadek lub czyn karalny dokonany przez ucznia.

A. Przyczyny niewłaściwych zachowań uczniów powodujących zagrożenie dla bezpieczeństwa w szkole:

- uwarunkowania osobowościowe sprawcy – jego kłopoty w nauce, nieumiejętność przystosowania się do środowiska szkolnego, zazdrość w odniesieniu do kolegów z rodzin lepiej sytuowanych, rywalizacja w nauce, zazdrość o oceny,
- środowisko pozaszkolne - otoczenie ucznia, uwarunkowania społeczno- rodzinne,
- wpływ rodziny, telewizji, Internetu, gier komputerowych,
- środowisko szkolne - konflikty między rówieśnikami, dominacja starszych kolegów, próba zaistnienia w grupie - zdobycia kontroli nad rówieśnikami, chęć imponowania, wyróżnienia się wśród społeczności szkolnej,
- błędne funkcjonowanie szkoły - duża liczba uczniów, hałas, anonimowość uczniów, brak współpracy z rodzicami, Policją, nieumiejętność zagospodarowania czasu wolnego uczniów, czy brak zajęć pozalekcyjnych,
- błędy popełnianie przez nauczycieli w procesie kształcenia - niesprawiedliwe ocenianie, niedostateczna kontrola ucznia, tworzenie sytuacji stresowych, wyśmiewanie ucznia.

B. Sytuacje zagrożenia w szkole, kreowane przez uczniów, przejawiają się w:

- systematycznym dokuczaniu, wyśmiewaniu, ośmieszaniu, przezywaniu, robieniu sobie żartów, biciu, popychaniu i kopaniu,
- prezentowaniu dominacji wobec innych, chęci podporządkowania ich, w używaniu gróźb i siły,
- niekontrolowanych - nieadekwatne do wieku i sytuacji - wybuchach gniewu, impulsywności,
- nastawieniu „na nie ” i agresji wobec dorosłych, → nieprawidłowym zachowaniu się w stosunku do nauczyciela/wychowawcy - chęć dominacji nad kimś silniejszym, stojącym wyżej w hierarchii,
- braku poczucia winy i wstydu, a nawet zadowoleniu z własnych negatywnych zachowań,
- prezentacji postaw aspołecznych: kradzieży, wandalizmie, piciu alkoholu, testowaniu narkotyków,

- fascynacji sytuacjami ukazującymi sceny przemocy, inicjowaniu rozmów na tematy związane z używaniem niebezpiecznych narzędzi,
- rozmowach na tematy związane z bronią, przynoszeniu na teren szkoły niebezpiecznych narzędzi (m. in. broni, materiałów wybuchowych).

C. Zachowania nauczycieli, które są przyczyną zagrożeń wobec uczniów:

- złośliwość wobec uczniów,
- presja psychiczna, ośmieszanie, lekceważenie,
- agresja słowna, → naruszenie nietykalności cielesnej,
- groźby w stosunku do ucznia,
- niesprawiedliwe ocenianie,
- brak autorytetu wśród młodzieży.

Niektóre z czynów stanowiących fizyczne zagrożenie wewnętrzne w szkole mają znamiona czynów zabronionych. Należy pamiętać, że na zasadach określonych w Kodeksie Karnym odpowiada osoba, która popełniła czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat. Określa to art. 10 par.1 Kodeksu Karnego. Także niektóre czyny osoby, która ukończyła 15 lat rozpatrywane są jako przestępstwa – określa je szczegółowo art.10 par.2 KK.

2.1 Wystąpienie agresywnych zachowań w szkole lub tzw. fali.

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek wystąpienia na terenie szkoły zachowań agresywnych tj. agresji fizycznej i agresji słownej ucznia wobec ucznia lub nauczyciela, bądź innego pracownika szkoły.
Osoby odpowiedzialne i zarządzanie	Procedura postępowania jest uruchamiana przez osobę, która zauważyła przedmiotowe zachowanie lub której je zgłoszono. O stopniu zaawansowania procedury i podejmowanych w niej krokach decyduje: dyrektor placówki, a w przypadku jego nieobecności wicedyrektor lub pedagog szkolny. Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.
Sposób postępowania	<p>1. Agresja fizyczna:</p> <p>- należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika szkoły, który zaobserwował atak agresji fizycznej lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania. Pracownik szkoły powinien w sposób stanowczy i zdecydowany przekazać uczestnikom agresji, że nie wyraża zgody na takie zachowanie. Należy mówić dobitnie, głośno, stanowczo, używać krótkich komunikatów. W razie potrzeby</p>

	<p>należy zadbać o uniemożliwienie dalszego kontaktu między uczniami.</p> <ul style="list-style-type: none"> -należy powiadomić pielęgniarkę szkolną, pedagoga i dyrektora szkoły oraz powiadomić wychowawcę/ów oraz rodziców (opiekunów prawnych) agresora i ofiary. → W przypadku zagrożenia życia (stan nieprzytomny) – pielęgniarka, pedagog lub dyrektor szkoły, bądź nauczyciel prowadzący lekcje wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców (opiekunów prawnych). - opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację, sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły. - decyzję o dalszym leczeniu dziecka podejmują rodzice (opiekunowie prawni) poszkodowanego. - pedagog szkolny i wychowawcy klas przeprowadzają rozmowy z rodzicami (opiekunami prawnymi) obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą. Z rozmów sporządzają notatkę. - pedagog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy radzić sobie w kontaktach z innymi, - pedagog szkolny wskazuje instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji, - w przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. - należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach, -w przypadku wszczynania kolejnych ataków przez agresora, z widocznymi skutkami pobicia – szkoła kieruje sprawę na Policję, od postępowania której zależą dalsze losy sprawcy przemocy. Wobec agresora stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły. <p>2.Agresja słowna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska, - należy powiadomić wychowawcę klasy i/lub dyrektora, pedagoga, - wychowawca lub pedagog przeprowadza rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z ofiarą i agresorem należy przeprowadzić osobno, - wychowawca lub pedagog przeprowadza rozmowę ze
--	---

	<p> sprawcą i ofiarą w celu ustalenia okoliczności zdarzenia, ustala wraz ze sprawcą formę zadośćuczynienia,</p> <ul style="list-style-type: none"> - o zaistniałym zdarzeniu należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia, - pedagog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi, - w przypadku agresji słownej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku, - należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach, - w poważnych przypadkach np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego powiadamiana jest Policja, <p>-Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.</p>
<p>Obowiązki pracowników szkoły</p>	<p>Należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapoznać się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury, - brać udział w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury, - mieć zapisane numery telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury, - znać swoje zadania na wypadek uruchomienia procedury, - szkolić uczniów w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury, - stosować się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

2.2 Procedura postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych.

Cel	Zapewnienie zdrowia i bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów przebywających w szkole w sytuacji zagrożeń wewnętrznych związanych z rozprawianiem niebezpiecznych środków odurzających oraz odurzeniem alkoholem, narkotykami lub „dopalaczami”.
Osoby odpowiedzialne i zarządzanie	Dyrektor szkoły, pedagog szkolny
Podstawy uruchomienia procedury	Wystąpienie zagrożenia: (1) rozpowszechnianiem środków odurzających (narkotyków, dopalaczy), lub alkoholu, (2) zdrowia ucznia po użyciu środka odurzającego lub spożycia alkoholu, (3) zdrowia ucznia w wyniku wypadku w szkole lub poza nią.
Sposób postępowania	<p>1. W przypadku znalezienia podejrzonej substancji odurzającej (np. alkoholu, dopalaczy i narkotyków, bądź innych środków) na terenie szkoły, należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zachować szczególne środki ostrożności, - zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ew. jej zniszczeniem, - powiadomić dyrektora lub wicedyrektora szkoły, który powiadamia Policję, - ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo znaleziona substancja należy, -przekazać Policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji, - opracować i prowadzić projekty edukacyjne dot. w/w problematyki w szkole. <p>2. W przypadku podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie, - powiadomić pedagoga szkolnego, - powiadomić dyrektora lub wicedyrektora szkoły, w/w powiadamia Policję, - zażądać od ucznia w obecności innej osoby/pedagoga przekazania posiadanej substancji, - zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości

	<p>kieszeni,</p> <ul style="list-style-type: none"> - powiadomić rodziców/prawnych opiekunów ucznia, - poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole, - przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców / opiekunów prawnych dziecka rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego. W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia, poprzez wskazanie instytucji, gdzie mogą szukać pomocy (odpowiedzialny pedagog szkoły), - podjąć wraz z rodzicami działania profilaktyczne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających. <p>3. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - powiadomić wychowawcę klasy ucznia, - odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie, - powiadomić pedagoga szkolnego, - przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki lub pedagoga szkolnego, - powiadomić dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji, - powiadomić rodziców ucznia z prośbą o przybycie do szkoły, - poinformować rodziców o obowiązującej w szkole procedurze postępowania na wypadek rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem. W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia, - przeprowadzić rozmowę z rodzicami wskazując argumenty dla zagrożenia zdrowia, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji. <p>4. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy, - powiadomić dyrektora lub wicedyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji, który powiadamia właściwe instytucje zajmujące się
--	--

	<p>zdrowiem ucznia,</p> <ul style="list-style-type: none"> - poinformować i przekazać ucznia pod opiekę pedagoga szkolnego lub pielęgniarki, - w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,- - wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, → przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania, - przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, - zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu odurzania się wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji, - opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem, → wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny. Monitorować i ewaluować efekty. <p>5. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia „dopalaczami”:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poinformować dyrektora lub wicedyrektora szkoły, o zaistniałej sytuacji, który powiadamia właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia, - przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy, - w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie, - poinformować pielęgniarkę lub pedagoga szkolnego, - przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego; - wezwać karetkę pogotowia ratunkowego, wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, - przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania, - przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności lub indywidualnie w celu wyciszenia emocji, - zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu od odurzania się, - opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z
--	--

	<p>dzieckiem,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny w szkole, dotyczący danego problemu. Monitorować i ewaluować efekty. <p>6. W przypadku odmowy współpracy przez rodziców:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję, - powiadomione instytucje wdrażają obowiązujące procedury postępowania, - szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia, - szkoła udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania z uczniem, - szkoła współpracuje z Ośrodkiem Wychowawczym, w którym umieszczono ucznia, - szkoła monitoruje ucznia do czasu osiągnięcia przez niego pełnoletności.
<p>Obowiązki pracowników szkoły</p>	<p>Należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapoznać się ze działaniami profilaktycznymi; - zapoznać się z rodzajami i wyglądem środków odurzających, - zapoznać się z symptomami wskazującymi na odurzenie narkotykiem; - zapoznać się z symptomami nadużycia alkoholu. → zapoznać się z symptomami zachowania dealerów środków odurzających, - prowadzić zajęcia z zakresu zagrożenia zdrowia środkami niebezpiecznymi; - prowadzić zajęcia z zakresu stosowania obowiązującego w szkole Prawa; - realizować projekty edukacyjne z uczniami o współczesnych zagrożeniach, - prowadzić szkolenia dla rodziców o zagrożeniach zdrowia dzieci; - prowadzić ciągłą obserwację uczniów w kontekście ich zdrowia i bezpieczeństwa;

	<ul style="list-style-type: none"> - poznać nazwy instytucji pomocowych zajmujących się uzależnieniami; - zapoznawać się na bieżąco z przepisami obowiązującego Prawa w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa uczniów; - wdrażać programy profilaktyczno – zdrowotne w szkole (www.programy.rekomendowane.pl)
--	--

2.3 Procedura postępowania na wypadek występowania kradzieży, wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych.

Cel	Celem procedury jest określenie sposobu postępowania na wypadek stwierdzenia w szkole przypadku kradzieży, wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, dokonanego przez ucznia.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Za uruchomienie i anulowanie procedury oraz kierowanie koniecznymi działaniami odpowiadają kolejno: dyrektor placówki, w przypadku jego nieobecności wicedyrektor, a w przypadku jego nieobecności pedagog szkolny.
Sposób postępowania	<p>1. Kradzież lub wymuszenie przedmiotu znacznej wartości:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działania mające na celu powstrzymanie i niwelowanie tego zjawiska winny zostać podjęte bezzwłocznie, - osoba, która wykryła kradzież, winna bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły, - należy przekazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły, - należy zabezpieczyć dowody przestępstwa tj. przedmioty pochodzące z kradzieży lub wymuszenia i przekazać je Policji. - należy zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży oraz przekazał inne przedmioty budzące podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą – w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, dyrektora lub innego pracownika szkoły (należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani torby - plecaka ucznia. Może to zrobić tylko Policja, - we współpracy z pedagogiem szkolnym należy ustalić okoliczności czynu ewentualnych świadków zdarzenia, - dyrektor szkoły winien wezwać rodziców (opiekunów prawnych) sprawcy i przeprowadzić rozmowy z uczniem w ich obecności. Należy

	<p>sporządzić notatkę z tej rozmowy podpisaną przez rodziców,</p> <ul style="list-style-type: none"> - należy powiadomić Policję, - sprawca winien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w kradzieży. <p>2. Otrzymanie przez ucznia prawomocnego wyroku ukończenia postępowania karnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - po otrzymaniu zawiadomienia z sądu o prawomocnym ukończeniu postępowania karnego wobec ucznia dyrektor szkoły niezwłocznie na posiedzeniu Rady Pedagogicznej winien przedstawić treść zawiadomienia, - Rada Pedagogiczna może podjąć uchwałę o skreśleniu ucznia z listy uczniów, - następnie dyrektor szkoły powiadamia o decyzji Rady Pedagogicznej rodziców; - dyrektor - na podstawie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego oraz po uzyskaniu opinii samorządu uczniowskiego - wydaje decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów szkoły.
Obowiązki pracowników	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury. 2. Wzięcie udziału w szkoleniach z zakresu stosowania procedury. 3. Posiadanie - dostępnych w każdej chwili – numerów telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury. 4. Posiadanie wiedzy o swoich zadaniach na wypadek uruchomienia procedury. 5. Stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej procedurą.

2.4 Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków pedofilii w szkole.

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego wynikającego z możliwości pojawienia się osób, które psychicznie i fizycznie będą molestowały dzieci i nakłaniały do czynności seksualnych.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły, w przypadku ich nieobecności –osoba przez nich upoważniona
Sposób postępowania	Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska:

	<ul style="list-style-type: none"> - w pierwszym kroku po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga szkolnego, - w przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę Policji, - następnie dyrektor szkoły winien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu, - wychowawcy klas oraz pedagog szkolny winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie, - w przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice/prawni opiekunowie ucznia oraz policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy molestowania, - wychowawca lub pedagog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem (w obecności rodziców ustala przyczyny i okoliczności zdarzenia), - dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, - wychowawca lub pedagog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia, - dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustali działania z udziałem pedagoga szkolnego, w celu zapewnienia opieki nad uczennicą/ucznem i wskazuje instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny: art. 197 § 3; art. 200 art. 200a; art. 200b.

2.5 Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia.

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z rozpowszechnianiem materiałów o charakterze pornograficznym.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Sposób postępowania	<p>W przypadku powzięcia przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii drogą elektroniczną i inną, w szkole oraz poza nią, należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia, - dyrektor szkoły winien przekazać informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły, - wychowawca klasy i pedagog szkolny winien podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań, - dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne, - wychowawca lub pedagog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami zdarzenia i wskazać instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.
----------------------------	--

2.6 Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów.

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z prostytucją w szkole lub wśród uczniów.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku nieobecności – osoba przez nich upoważniona.
Sposób postępowania	<ul style="list-style-type: none"> - w przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, nauczyciel/pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora szkoły, - w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia wychowawcę klasy, który powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, - przypadku stwierdzenia przez pracownika /nauczyciela, że uczeń/uczennica świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, powinien wezwać do szkoły

	<p>rodziców/prawnych opiekunów ucznia.</p> <ul style="list-style-type: none"> - wychowawca winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki, gdzie może uczestniczyć w programie terapeutycznym, - jeżeli rodzice/opiekunowie prawni ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły winien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję (specjalistę ds. nieletnich), - w sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły winien powiadomić sąd rodzinny lub Policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji, - jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut szkoły, - w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję, - dyrektor szkoły winien powiadomić Policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, - wychowawca lub pedagog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia, - dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustala konieczność podjęcia działań z udziałem pedagoga szkolnego, w celu zapewnienia opieki nad uczniem/uczennicą, którzy świadomie lub nie dopuszczali się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się
Podstawa prawna	Kodeks Karny: art. 18 § 3, art.203,art.204.

2.7 Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole.

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z zachowaniami uczniów o charakterze seksualnym.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku nieobecności – osoba przez nich upoważniona.
Sposób postępowania	<p>Nauczyciel lub inny pracownik szkoły pracownik powinien powiadomić wychowawcę klasy lub pedagoga szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żąda od ucznia zaprzestania tych czynności i podejmuje z nim rozmowę wychowawczą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych uczniów konieczne jest zapewnienie anonimowości, w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach, - wychowawca lub pedagog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia, - jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, wychowawca, pedagog szkolny przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim, - wychowawca może wezwać rodziców/opiekunów prawnych ucznia do szkoły i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem, - w sytuacji kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole oraz gdy szkoła wykorzysta dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji (np. uprawianie nierzędu), dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub Policję –Wydział ds. Nieletnich, - gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły po uprzednim powiadomieniu o zajściu Rodziców /opiekunów ucznia, zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami. Pedagog całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę służbową.

2.8 Procedura postępowania w sytuacji wypadku ucznia w szkole.

Cel	Zapewnienie profesjonalnych działań pracowników szkoły gwarantujących poszkodowanemu w wypadku w szkole uczniowi należytą opiekę i niezbędną pomoc.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku nieobecności – osoba przez nich upoważniona.
Definicja:	Wypadek ucznia jest to nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w czasie pozostawania ucznia pod opieką szkoły: na terenie szkoły lub poza jej terenem (w trakcie wycieczki lub wyjścia pod opieką nauczycieli).
Sposób postępowania	<p>1. Udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej poszkodowanemu. Pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku ucznia niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną i udziela poszkodowanemu pierwszej pomocy. Udzielenie pierwszej pomocy poszkodowanemu jest prawnym obowiązkiem każdego pracownika szkoły. Jej nieudzielenie, szczególnie w odniesieniu do osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną. W sytuacji wypadku ucznia, nauczyciel przerywa lekcję, wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów. Pracownik zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia dyrektora szkoły o sytuacji.</p> <p>2. Obowiązek powiadomienia i zabezpieczenia miejsca zdarzenia. O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie: Dyrektora szkoły, rodziców (opiekunów) poszkodowanego, pracownika szkoły odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i higienę pracy. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego. Zawiadomień dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły. Fakt ten powiadamiający dokumentuje wpisem w dzienniku zajęć, podając datę i godzinę powiadomienia rodziców / opiekunów prawnych ucznia o wypadku. Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń, np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie), po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, powiadamiający o zdarzeniu ustala z nim: potrzebę wezwania pogotowia ratunkowego lub potrzebę wcześniejszego przyścia rodzica i godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia. Informację o powyższych ustaleniach powiadamiający zamieszcza również w dzienniku zajęć. W każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) dyrektor lub upoważniona osoba wzywa pogotowie ratunkowe. W przypadku stwierdzenia przez lekarza potrzeby pobytu ucznia w szpitalu opiekę w drodze do szpitala</p>

zapewnia uczniowi pogotowie ratunkowe. Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy. Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie. Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych. Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik szkoły.

3. Zespół powypadkowy. Dyrektor szkoły powołuje zespół powypadkowy. W jego skład wchodzi: Przewodniczący Komisji – Specjalista ds. BHP i Społeczny Inspektor Pracy.

4. Postępowanie powypadkowe.

Zespół powypadkowy:

- przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową,

- rozmawia z uczniem (w obecności rodzica – prawnego opiekuna lub wychowawcy/pedagoga szkolnego) i sporządza protokół ustalania okoliczności i przyczyn wypadku,

- **rozmawia ze świadkami wypadku i sporządza protokoły składania wyjaśnień; jeżeli świadkami są uczniowie - przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga szkolnego oraz rodzica lub prawnego opiekuna, a protokół składania wyjaśnień odczytuje się w obecności ucznia -świadka i jego rodziców, [rozmawia z nauczycielem – opiekunem ucznia (świadkiem wypadku)],**

- uzyskuje od ucznia – osoby poszkodowanej zaświadczenie lekarskie o udzieleniu pomocy lekarskiej oraz z określeniem skutków zdrowotnych wypadku, co jest podstawą do spisania protokołu wypadkowego.

- przekroczenie 14 dniowego terminu spisania protokołu wypadkowego ucznia może nastąpić w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie,

- w sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu. → Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły. Jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia przez rodziców ucznia poszkodowanego postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone,

- protokół powypadkowy sporządza się w dwóch lub w trzech

	<p>egzemplarzach: jeden oryginał z załącznikami pozostaje w dokumentach powypadkowych Szkoły, drugi kserokopia potwierdzona za zgodność z oryginałem z załącznikami otrzymuje osoba poszkodowana,</p> <p>- jeżeli poszkodowany uczeń zmarł lub nie pozwala mu na to stan zdrowia, z materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się jego rodziców (opiekunów prawnych). Protokół powypadkowy doręcza się osobom uprawnionym.</p> <p>5. Składanie zastrzeżeń do protokołu powypadkowego. W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowani przy odbieraniu protokołu). Zastrzeżenia składa się przewodniczącemu zespołu na piśmie. Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności: niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego, sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebrany materiał dowodowy. Zastrzeżenia rozpatruje Dyrektor szkoły.</p> <p>6. Dokumentacja. Dyrektor szkoły prowadzi rejestr wypadków. Dyrektor wskazuje prawidłowe zachowania i odstępstwa od niniejszej procedury, informuje o wnioskach i podjętych działaniach profilaktycznych zmierzających do zapobiegania analogicznym wypadkom.</p>
--	--

2.9 Procedura postępowania na wypadek popeñnienia przez ucznia czynu karalnego.

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek popeñnienia przez ucznia czynu karalnego oraz udzielenie pomocy uczniowi –sprawcy czynu karalnego.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku nieobecności – osoba przez nich upoważniona.
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach: <ul style="list-style-type: none"> - art. 50a –posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym, - art. 51 – zakłócenie spokoju lub porządku publicznego, - art. 69 – umyślne niszczenie, uszkodzenie, usuwanie znaków, - art. 74 – niszczenie, uszkodzenie, usuwanie znaków ostrzegawczych, - art. 76- rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny,

	<ul style="list-style-type: none"> - art. 85 – samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzanie znaków, - art. 87 – prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu, - art. 11 – kradzież lub przywłaszczenie, - art. 122 –paserstwo czyli nabycie mienia, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży, - art. 124 –niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy, - art. 133 –spekulacja biletami, tzw. konik, - art. 143 –utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.
Sposób postępowania	<p>Osoba będąca świadkiem/dostrzegła zagrożenie zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora szkoły.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia. - W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone przez niego osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę. - Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców ucznia o zaistniałym przypadku. - Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia Policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznana. Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji.

2.10 Procedura postępowania na wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego.

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek zidentyfikowania w szkole ucznia będącego ofiarą czynu karalnego ucznia oraz udzielenie pomocy uczniowi -ofierze czynu karalnego.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku nieobecności – osoba przez nich upoważniona.
Podstawy uruchomienia działań	Sytuacja, w której uczeń stał się ofiarą czynu karalnego zabronionego przez prawo o postępowaniu w sprawach nieletnich.
Sposób postępowania	Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy

	<p>ofiara doznała obrażeń. -- - następnie świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora szkoły. Obowiązkiem dyrektora szkoły jest niezwłoczne powiadomienie rodziców ucznia -ofiary czynu karalnego.</p> <p>- następnie dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać Policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia. → W dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.</p>
--	---

ROZDZIAŁ II

Procedury reagowania w przypadku występowania zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego w X LO w Toruniu

1. Podstawowe działania na rzecz bezpieczeństwa cyfrowego w szkole.

Systematycznie prowadzone działania profilaktyczne w znacznej mierze ograniczają zakres zagrożeń uczniów występujących w cyberprzestrzeni, nie są jednak w stanie ich całkowicie wyeliminować. W przypadkach wystąpienia incydentu naruszenia bezpieczeństwa, zwłaszcza wobec naruszenia prawa, działania szkoły cechować powinna otwartość w działaniu, szybka identyfikacja problemu – określenie szkodliwych lub niezgodnych z prawem zachowań i jego rozwiązywanie adekwatnie do poziomu zagrożenia, jakie wywołało w szkole. Podobnie asertywnie, bez zwłoki, merytorycznie - z wykorzystaniem wiedzy ekspertów i dobrych praktyk z innych placówek-szkoła powinna zareagować w przypadku wystąpienia problemów wynikających z deficytu lub braku wiedzy ucznia, np. na temat prawa autorskiego.

Zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego w szkole oraz problemy ucznia w świecie cyfrowym mogą mieć różnorodny charakter.

Obligatoryjne działania interwencyjne, będące następstwem wystąpienia zagrożenia, dzieli się na 3 grupy:

1) działania wobec aktu/zdarzenia – opis przypadku, ustalenie okoliczności zdarzenia, zabezpieczenie dowodów oraz monitoring sytuacji szkolnej,

2) działania wobec uczestników zdarzenia (ofiara – sprawca – świadek, rodzice/opiekunowie prawni),

3) działania wobec instytucji/organizacji/służb pomocowych i współpracujących – policji, wymiaru sprawiedliwości, służb społecznych.

Na każdą procedurę reakcji na wystąpienie danego typu zagrożenia cyberbezpieczeństwa w szkole muszą składać się działania tego typu – podjęte przez dyrekcję szkoły oraz nauczycieli, pedagogów/psychologów szkolnych. Ich szczegółowy opis znajduje się w opracowaniu: Standard bezpieczeństwa online placówek oświatowych opracowanym przez Zespół ekspertów Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej (NASK) oraz Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Janusza Korczaka w Warszawie. Publikacja opracowana została w ramach realizowanego przez Fundację Odkrywców Innowacji projektu Działania na rzecz bezpiecznego korzystania z Internetu <http://bezpiecznyinternet.edu.pl/produkty/standard/>

Działania wobec zdarzenia polegają przede wszystkim na zachowaniu (nie usuwaniu) dokumentacji cyfrowej: wiadomości sms, e-maili, nagrań z poczty głosowej telefonu, komentarzy w serwisie społecznościowym, zapisów w blogu i plików filmów wideo. O ile to możliwe, należy także zarchiwizować treść rozmów w komunikatorach oraz linki (konkretne adresy URL) oraz danych o

potencjalnym sprawcy. Każde zdarzenie wymaga udokumentowania w stosownym protokole służbowym.

Przez działania na rzecz uczestników zdarzenia rozumie się aktywności podejmowane wobec ofiar (osób poszkodowanych), sprawców i świadków zdarzenia. W szkole osobami poszkodowanymi będą w przeważającym odsetku przypadków dzieci (nieletni) i młodzież. Dlatego jako kolejną grupę pośrednich uczestników zdarzenia wyróżniamy ich rodziców.

Działania szkoły adresowane do instytucji i organizacji zewnętrznych są niezbędne w przypadku naruszenia przepisów prawa przez uczniów lub osoby spoza szkoły. Pośród nich należy wyróżnić szczególnie współpracę z:

- 1) Policją i sądami rodzinnymi,
- 2) służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi,
- 3) dostawcami usług internetowych oraz operatorami telekomunikacyjnymi.

Sprawców wszystkich rodzajów zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego w szkole należy objąć, co najmniej poniższymi działaniami: Rozmowa uczestnika zdarzenia z kierownictwem szkoły
Powiadomienie rodziców/ opiekunów poszkodowanego dziecka
Działania wychowawcze i wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy
Powiadomienie Policji/ sądu rodzinnego w przypadku naruszenia prawa
Udzielenie uczestnikom zdarzenia wsparcia pedagogicznego

1) sprawca musi otrzymać od przedstawicieli szkoły komunikat o braku akceptacji dla działań, jakich dokonał. W trakcie takiej rozmowy uczeń powinien poznać możliwe skutki swojego postępowania, a także konsekwencje, jakie mogą zostać wobec niego wyciągnięte (np. wynikające z statutu szkoły lub wprowadzonego kontraktu-umowy). W trakcie rozmowy sprawca powinien zostać wezwany do zaprzestania podejmowania podobnych działań w przyszłości, w tym usunięcia skutków swoich działań (np. publikacji w portalu społecznościowym). Sprawca powinien również zostać objęty odpowiednią pomocą psychologiczną – pedagogiczną, w celu zrozumienia konsekwencji jego zachowania oraz zmianie postawy i dalszego postępowania. Jeśli sprawców jest więcej, to z każdym z nich należy rozmawiać osobno.

2) należy zadbać o to, żeby osoba reprezentująca szkołę (pedagog, wychowawca) ograniczyła się do podjęcia interwencji, a nie wymierzała karę. Decyzję o tym, jaką karę wymierzyć sprawcy, powinna podejmować Rada Pedagogiczna w porozumieniu z Dyrektorem (po zapoznaniu się z wszystkimi okolicznościami zdarzenia), a podjętą decyzję w/w. organu szkoły przekazuje dyrektor placówki. Ważne jest zatem oddzielenie osoby pedagoga, nawiązującego relację z uczniem, od organu wymierzającego karę.

Celem sankcji wobec sprawcy jest przede wszystkim: zatrzymanie jego działań i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa ofierze oraz zmiana postawy sprawcy. W/w. sankcje mają również za zadanie pokazania społeczności szkolnej, że działania sprawcy nie będą tolerowane, a szkoła jest w stanie skutecznie zareagować w tego rodzaju sytuacji. Podejmując decyzję o sankcjach, należy wziąć pod uwagę:

- rozmiar i rangę szkody – np. czy w przypadku cyberprzemocy materiał został upubliczniony w sposób pozwalający na dotarcie do niego wielu osobom (określa to rozmiar upokorzenia, jakiego doznaje ofiara), czy trudno jest wycofać materiał z sieci itp.;

- czas trwania prześladowania – czy było to długotrwałe działanie, czy pojedynczy incydent;

- świadomość popełnianego czynu – czy działanie było zaplanowane, a sprawca był świadomy tego, że postąpił nagannie, np. czy wie, że wyrządza krzywdę koledze, jak wiele wysiłku włożył w ukrycie swojej tożsamości, itp.

- motywację sprawcy – należy sprawdzić, czy działanie sprawcy nie jest działaniem odwetowym w odpowiedzi na uprzednie doświadczenia sprawcy.

Aktywność wobec sprawcy powinna także obejmować rozmowę z jego rodzicami lub opiekunami prawnymi – powinni oni zostać poinformowani o zdarzeniu, zapoznani z materiałami oraz decyzją na temat dalszego postępowania ze sprawcą (np. na temat sankcji). Warto, aby rodzice współpracowali ze szkołą w zakresie rozwiązywania sytuacji kryzysowej, aby stali się jej sojusznikami a nie przeciwnikami. Rodzice sprawcy powinni również zostać poinformowani, że rodzice ofiary mają prawo zgłosić sprawę na Policję.

Jeśli sprawca pochodzi spoza szkoły, należy zapewnić bezpieczeństwo ofierze i poinformować ją i jej rodziców o przysługujących prawach (np. zgłoszenie o popełnieniu przestępstwa na Policję). Jeśli sprawca jest z innej szkoły, należy rozważyć nawiązanie współpracy między placówkami i wspólne rozwiązanie kryzysowej sytuacji.

2. Procedury na wypadek wystąpienia zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego.

Wyróżniono 9 podstawowych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego w środowisku szkolnym, którym przypisano opracowane według jednego standardu opisu procedury reagowania.

2.1 Dostęp do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych.

Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny, Statut szkoły, Regulamin szkoły
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą	Zagrożenie łatwym dostępem do treści szkodliwych, niedozwolonych, nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia (pornografia, treści obrazujące przemoc i promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawoływanie do samookaleceń i samobójstw, korzystania z narkotyków; niebezpieczeństwo werbunku dzieci i młodzieży do organizacji nielegalnych i terrorystycznych).
Telefony/kontakty alarmowe krajowe	Zgłaszanie nielegalnych treści: dyzurnet@dyzurnet.pl , tel. 801615005, Policja 997

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia

<p>Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów</p>	<p>Reakcja szkoły w przypadku pozyskania wiedzy o wystąpieniu zagrożenia będzie zależna od tego, czy: (1) treści te można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły, czy też (2) treści nielegalne lub szkodliwe nie mają związku z uczniami danej szkoły, lecz wymagają kontaktu szkoły z odpowiednimi służbami. W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody w formie elektronicznej (pliki z treściami niedozwolonymi, zapisy rozmów w komunikatorach, e-maile, zrzuty ekranu), znalezione w Internecie lub w komputerze dziecka. Zabezpieczenie dowodów jest zadaniem rodziców lub opiekunów prawnych dziecka, w czynnościach tych może wspomagać ich przedstawiciel szkoły posiadający odpowiednie kompetencje techniczne. W przypadku sytuacji (1) rozwiązanie leży po stronie szkoły, zaś (2) należy rozważyć zgłoszenie incydentu na Policję oraz zgłosić go do serwisu Dyżurnet (dyzurnet.pl).</p>
<p>Identyfikacja sprawcy(-ów)</p>	<p>W identyfikacji sprawców kluczowe znaczenie odgrywać będą zgromadzone dowody. W procesie udostępniania nielegalnych i szkodliwych treści małoletnim występują na ogół: twórca treści (np. pornografii) oraz osoby, które udostępniły je dziecku. Często osobami tymi są rówieśnicy – uczniowie tej samej szkoły, bądź klasy, dzieci sąsiadów. Konieczne jest poinformowanie wszystkich rodziców lub opiekunów młodzieży uczestniczącej w zdarzeniu o sytuacji i roli ich podopiecznych.</p>
<p>Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły</p>	<p>W przypadku udostępniania treści opisanych wcześniej jako szkodliwych/niedozwolonych/nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia przez ucznia należy przeprowadzić z nim rozmowę na temat jego postępowania i w jej trakcie uzmysłwić mu szkodliwość prowadzonych przez niego działań. Działania szkoły powinny koncentrować się jednak na aktywnościach wychowawczych. W przypadku upowszechniania przez sprawców treści nielegalnych (np. pornografii dziecięcej) należy złożyć zawiadomienie o zdarzeniu na Policję.</p>
<p>Aktywności wobec ofiar zdarzenia</p>	<p>Od pierwszego etapu interwencji, ofiary zdarzenia należy otoczyć opieką psychologiczno-pedagogiczną. Rozmowa z uczniem powinna się odbywać w warunkach jego komfortu psychicznego, z poszanowaniem poufności i podmiotowości osoby, ze</p>

	<p>względu na fakt, iż kontakt z treściami nielegalnymi może mieć bardzo szkodliwy wpływ na jego psychikę. W jej trakcie należy ustalić okoliczności uzyskania przez ofiarę dostępu do w/w. treści. Należy koniecznie powiadomić ich rodziców lub opiekunów prawnych o zdarzeniu i uzgodnić z nimi podejmowane działania i formy wsparcia dziecka. Działania szkoły w takich przypadkach powinna cechować poufność i empatia w kontaktach z wszystkimi uczestnikami zdarzenia oraz udzielającymi wsparcia. W przypadku kontaktu dziecka z treściami szkodliwymi należy dokładnie zbadać sposób, w jaki nastąpił kontakt dziecka z nimi. Poszukiwanie przez dziecko tego typu treści w sieci lub podsuszanie ich dziecku przez innych może być oznaką niepokojących incydentów ze świata rzeczywistego. Np. kontakty z osobami handlującymi narkotykami czy proces rekrutacji do sekty lub innej niebezpiecznej grupy.</p>
Aktywności wobec świadków	<p>W przypadku, gdy informacja na temat zdarzenia dotrze do środowiska rówieśniczego ofiary - w klasie, czy szkole, wskazane jest podjęcie działań edukacyjnych i wychowawczych.</p>
Współpraca z Policją i z sądami rodzinnymi	<p>W przypadku naruszenia prawa np. rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego lub prób uwiedzenia małoletniego w wieku do 15 lat przez osobę dorosłą należy w porozumieniu z rodzicami dziecka niezwłocznie powiadomić Policję.</p>
Współpraca ze służbami i placówkami specjalistycznymi	<p>Kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać potrzebę skorzystania przez ofiarę ze specjalistycznej opieki psychologicznej. Decyzja o takim kontakcie i skierowaniu na terapię musi zostać podjęta w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.</p>

2.2 Cyberprzemoc.

Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny, Statut szkoły
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą	<p>Cyberprzemoc – przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów komórkowych. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących</p>

	<p>informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Działania cyberprzemocy wykorzystywane są głównie poprzez: pocztę elektroniczną, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS.</p>
--	---

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia

<p>Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia</p>	<p>Cyberprzemoc może zostać ujawniona przez ofiarę, świadka (innego ucznia, nauczyciela, rodzica) lub osobę bliską ofierze (np. rodzice, rodzeństwo, przyjaciele). Jeśli zgłaszającym jest ofiara cyberprzemocy, należy przeprowadzić rozmowę oraz podjąć kroki, które nie doprowadzą do powtórnej wiktyimizacji. Jeśli osobą zgłaszającą nie jest ofiara, należy przeprowadzić rozmowę w sposób bezpieczny dla osoby zgłaszającej (np. strach przed byciem donosicielem). W trakcie ustalania okoliczności należy określić charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość/powtarzalność). Należy dokonać oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest żartem (wówczas należy podjąć działania profilaktyczne).</p>
<p>Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów</p>	<p>Należy zabezpieczyć wszystkie dowody związane z aktem cyberprzemocy (np. zrobić kopię materiałów, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, nadawcy, adresy stron www, historię połączeń,</p>
<p>Identyfikacja sprawcy(-ów)</p>	<p>Identyfikacja sprawcy(ów) jest możliwa dzięki zebranym materiałom, rozmów z osobą zgłaszającą i z ofiarą. Jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a w ocenie kadry pedagogicznej jest to konieczne, należy skontaktować się z Policją. Bezwzględnie należy zgłosić rozpowszechnianie nagich zdjęć osób poniżej 18 roku życia (art202. § 3 KK)</p>
<p>Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły</p>	<p>Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog szkolny przeprowadza z nim rozmowę. Ustala okoliczności zdarzenia oraz sposób rozwiązania sytuacji konfliktowej (w tym sposób zadośćuczynienia ofiarom cyberprzemocy). Cyberprzemoc powinna podlegać sankcjom określonym w Statucie Szkoły.</p>

Aktywność wobec ofiar zdarzenia	Należy udzielić wsparcia ofierze, pedagog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem – ofiarą cyberprzemocy. Należy poinformować ucznia o krokach, jakie może podjąć szkoła i sposobach, w jaki może zapewnić mu bezpieczeństwo. Należy pomóc ofierze (rodzicom ofiary) w zabezpieczeniu dowodów, zerwaniu kontaktu ze sprawcą, zadbaniu o podstawowe zasady bezpieczeństwa online. Należy monitorować sytuację, obserwować ofiar po ujawnionym incydencie cyberprzemocy. W trakcie rozmowy z dzieckiem i/lub jego rodzicami/opiekunami, można zaproponować pomoc specjalisty (np. pedagog , poradnia psychologiczno-pedagogiczna) oraz zgłoszenie sprawy Policji.
Aktywności wobec świadków	Należy zadbać o bezpieczeństwo świadków zdarzenia, szczególnie, gdy byli oni osobami ujawniającymi cyberprzemoc.
Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	Szkoła powiadamia odpowiednie służby (np. Policję, sąd rodzinny), gdy wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje z statutu wobec ucznia) i interwencje pedagogiczne, a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów. W sytuacjach, w których zostało naruszone prawo (np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich) dyrektor szkoły powiadamia Policję.
Współpraca z dostawcami Internetu i operatorami telekomunikacyjnymi	W celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów należy kontaktować się z dostawcą usługi. Do podjęcia takiego działania stymuluje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

2.3 Naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły.

Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny (art. 190a §2)
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą	Zagrożenie to polega na naruszeniu prywatności dziecka lub pracownika szkoły poprzez nieodpowiednie lub niezgodne z prawem wykorzystanie danych osobowych lub wizerunku

	<p>dziecka i pracownika szkoły. Należy zwrócić uwagę, iż podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody osobistej lub majątkowej jest w świetle polskiego prawa przestępstwem. Najczęstszymi formami wyłudzenia lub kradzieży danych jest przejęcie profilu na portalu społecznościowym w celu dyskredytacji lub naruszenia dobrego wizerunku ofiary (np. publikacja zdjęć intymnych bądź montowanych), szantażu (w celu uzyskania korzyści), dokonania zakupów i innych transakcji finansowych (np. w sklepach internetowych na koszt ofiary) lub uzyskania korzyści (np. usługi premium SMS), cyberprzemoc.</p>
--	---

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia

<p>Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia</p>	<p>Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia. Gdy sprawcą jest uczeń - kolega ofiary ze szkoły czy klasy, uczniowie lub rodzice winni skontaktować się z dyrektorem szkoły, wychowawcą lub szkolnym pedagogiem. W przypadku, gdy do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych wykorzystanie wizerunku dziecka dochodzi ze strony dorosłych osób trzecich, rodzice winni skontaktować się z Policją i powiadomić o tym szkołę (zgodnie z Kodeksem Karnym ściganie następuje tu na wniosek pokrzywdzonego). Istotne dla ścigania sprawcy jest uzyskanie dowodów, że sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej.</p>
<p>Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów</p>	<p>Należy zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania - w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub sms). Jednocześnie należy dokonać zmian tych danych identyfikujących, które zależą od ofiary, tj. haseł i loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych. Jeśli wykradzione dane zostały wykorzystane w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary, bądź w innych celach niezgodnych z prawem należy dążyć do wyjaśnienia tych działań i usunięcia ich skutków, także tych widocznych w Internecie. Likwidacja stron internetowych czy profili w portalach społecznościowych, która wymagać będzie interwencji w zebrane dowody musi odbywać się za</p>

	zgodą Policji (o ile została powiadomiona).
Identyfikacja sprawcy(-ów)	W przypadku, gdy dowody wskazują na konkretnego sprawcę oraz na spełnianie przesłanki, iż sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej należy je zabezpieczyć i przekazać Policji. W przypadku, gdy trudno to ustalić, identyfikacji dokonać winna Policja. W przypadku znanego sprawcy, który jednak nie działał z powyższych pobudek, szkoła powinna dążyć do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo – edukacyjnych oraz poinformować o sytuacji rodziców/prawnych opiekunów.
Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły	Gdy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania wychowawcze, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał. Jednym z elementów działań powinny być przeprosiny złożone osobie poszkodowanej. Szkoła powinna podjąć działania profilaktyczne niezależnie od powiadomienia Policji/ sądu rodzinnego. Dyrekcja szkoły podejmuje decyzje w sprawie powiadomienia o incydencie Policji, biorąc pod uwagę wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu oraz opinie wychowawcy i pedagoga.
Aktywność wobec ofiar zdarzenia	Ofiary incydentów należy otoczyć – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi - opieką pedagogiczną i powiadomić ich o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu intymnych zdjęć ofiary, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym). Jeśli kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, należy zapewnić działania, by informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były Aktywności wobec świadków rozpowszechniane.
Aktywności wobec świadków	Gdy kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane szerszemu gronu uczniów szkoły, należy podjąć wobec nich działania wychowawcze, zwracające uwagę na negatywną ocenę naruszania wizerunku ucznia oraz ryzyko penalizacji - wymierzania kary sprawcy przez ucznia (uczniów).

Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	Gdy naruszenie prywatności, czy wyłudzenie lub kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem ofierze szkody majątkowej lub osobistej, rodzice dzieci winni o nim powiadomić Policję.
Współpraca ze służbami placówkami specjalistycznymi	W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary, można zaproponować rodzicom, współpracę z placówką specjalistyczną, np. terapeutyczną.

2.4 Zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu.

Podstawy prawne uruchomienia procedury	Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą (opis)	Infoholizm (sieciolizm) – nadmierne, obejmujące niekiedy niemal całą dobę korzystanie z zasobów Internetu, gier komputerowych i portali społecznościowych przez młodzież. Jego negatywne efekty polegają na pogarszaniu się stanu zdrowia fizycznego (np. choroby oczu, padaczka ekranowa, choroby kręgosłupa) i psychicznego (irytacja, rozdrażnienie, spadek sprawności psychofizycznej, a nawet depresja), zaniedbywaniu codziennych czynności, oraz osłabianiu relacji rodzinnych i społecznych.

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	Infoholizm stwierdza najczęściej rodzic/opiekun prawny dziecka. W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej. Nauczyciel w szkole zwraca uwagę na młodzież nieangażującą się w życie klasy, a poświęcającą wolne chwile na kontakt online lub przychodzącą do szkoły po nieprzespanej nocy
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Reakcja szkoły powinna polegać na ustaleniu skutków zdrowotnych i psychicznych, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u ucznia (np. gorsze oceny w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami). Celem ustaleń jest wybór właściwej

	ścieżki rozwiązywania problemu – z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole.
Aktywności wobec ofiar zdarzenia	Osoba, której problem dotyczy, powinna zostać otoczona zindywidualizowaną opieką przez pedagoga szkolnego. Należy przeprowadzić rozmowę (rozmowy) ze specjalistą, która pozwoli zdiagnozować poziom zagrożenia, określić przyczyny popadnięcia w nałóg (np. sytuacja domowa, brak sukcesów edukacyjnych w szkole, izolacja w środowisku rówieśniczym) i ukazać specyfikę przypadku. O jej sytuacji i specyfice uwarunkowań osobistych muszą zostać powiadomieni wszyscy uczący go i oceniający nauczyciele. O problemie należy powiadomić rodziców/opiekunów prawnych ucznia i omówić z nimi wspólne rozwiązania.
Aktywności wobec świadków	Jeśli świadkami problemu są rówieśnicy dziecka, należy im w rozmowie zwrócić uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu oraz zaapelować o codzienne wsparcie dla dziecka dotkniętego problemem, a także o informowanie wychowawcy w przypadku wystąpienia kolejnych przypadków u innych uczniów.
Współpraca ze służbami i placówkami specjalistycznymi	W przypadku zauważenia przez wychowawcę, pedagoga szkolnego zaawansowanego uzależnienia od korzystania z zasobów Internetu uczeń powinien zostać skierowany przez szkołę, we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej.

2.5 Nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie – uwodzenie, zagrożenie pedofilią.

Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny, np. 200, 200a § 1 i 2, np. 286 §1
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą (opis)	Zagrożenie obejmuje kontakty osób dorosłych z małoletnimi w celu zainicjowania znajomości prowadzących do wyłudzenia poufnych informacji, nawiązania kontaktów seksualnych, skłonienia dziecka do zachowań niebezpiecznych dla jego zdrowia i życia lub wyłudzenia własności (np. danych, pieniędzy, cennych przedmiotów rodzinnych).

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia

<p>Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia</p>	<p>Osobami najczęściej zgłaszającymi omawiany problem są rodzice/opiekunowie prawni dziecka lub osoby zajmujące się „poszukiwaniem pedofili”. W pierwszym przypadku informacja trafia najpierw do szkół, w drugim – na Policję. Zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary. Kluczowe znaczenie w działaniach szkoły ma czas reakcji – szybkość przeciwdziałania zagrożeniu ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu online, przeradzającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów dużej wartości. W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia życia i zdrowia dziecka, szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.</p>
<p>Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie</p>	<p>Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; rzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail). Jednocześnie – bezzwłocznie – należy dokonać zawiadomienia na Policji o wystąpieniu zdarzenia.</p>
<p>Identyfikacja sprawcy(-ów)</p>	<p>Ze względu na bezpieczeństwo nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, np. zabezpieczyć i przekazać zebrane dowody. Identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez Internet.</p>
<p>Aktywności wobec ofiar zdarzenia</p>	<p>W każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu – np. w celu werbunku do sekty lub grupy promującej niebezpieczne zachowania, a także werbunku do grupy terrorystycznej należy przed wszystkim zapewnić ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa. Podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania antyzdrowotnych i zagrażających życiu zachowań uczniów (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), bowiem zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie. O możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców. Pierwszą czynnością w ramach reakcji na zagrożenie jest otoczenie ofiary pomocą</p>

	psychologiczno-pedagogiczną we współpracy szkoły z rodzicami/opiekunami prawnymi. W trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/pedagoga/psychologa/osobę ze szkoły, do której dziecko ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je Policji. Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa. Towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji domowej (rodzinnej) dziecka, w której tkwić może źródło poszukiwania kontaktów w Internecie. Dziecku należy udzielić profesjonalnej opieki terapeutycznej i/lub lekarskiej. Wszelkie działania szkoły wobec dziecka winny być uzgadniane z rodzicami/opiekunami prawnymi i inicjowane za ich zgodą.
Aktywności wobec świadków	Jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy również objąć go opieką psychologiczną, pozytywnie wzmacniając jego reakcję na zdarzenie.
Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – obowiązkiem szkoły jest powiadomienie Policji lub sądu rodzinnego.
Współpraca ze służbami i placówkami specjalistycznymi	W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe należy – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi – skierować ofiarę na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej.

2.6 Seksting, prowokacyjne zachowania i aktywność seksualna jako źródło dochodu osób nieletnich.

Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny (np. 191a i 202)
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą	Seksting to przesyłanie drogą elektroniczną w formie wiadomości MMS lub publikowanie np. w portalach (społecznościowych) prywatnych treści, głównie zdjęć, o kontekście seksualnym, erotycznym i intymnym

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności	Zgłoszeń przypadków sekstingu dokonują głównie
--	--

zdarzenia	rodzice /opiekunowie prawni dziecka – ofiary. Czasami informacja dociera do szkoły bezpośrednio od jej samej lub z grona znajomych dziecka. W rzadkich wypadkach nauczyciele i inni pracownicy szkoły sami identyfikują takie zdarzenia w sieci. Czasami zgłoszenia dokonują ofiary lub osoby je znające.
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Wyróżniamy 3 podstawowe rodzaje sekstingu: 1. Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej. 2. Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie. 3. Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej – lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.
Identyfikacja sprawcy(-ów)	Identyfikacja sprawcy jest możliwa dzięki zabezpieczeniu dowodów – przesyłanych zdjęć, zrzutów ekranów portali, w których opublikowano zdjęcie(-a). Seksting jest karalny, zatem dokumentacja musi być skrupulatna i wiarygodna.
Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły	<p>Zidentyfikowani małoletni sprawcy sekstingu winni zostać wezwani do dyrekcji szkoły, gdzie zostaną im przedstawione dowody ich aktywności. Niezależnie od zakresu negatywnych zachowań i działań wszyscy sprawcy powinni otrzymać wsparcie pedagogiczne. Rozmowy ze sprawcami są przeprowadzane w obecności ich rodziców.</p> <p>Ad.1. Należy udzielić wsparcia i opieki pedagogicznej oraz poinformować, że dalsze rozpowszechnianie materiałów może mieć konsekwencje prawne.</p> <p>Ad.2. Niektóre materiały mogą zostać uznane za pornograficzne, w takim wypadku dyrektor szkoły ma obowiązek zgłoszenia incydentu na Policję. Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (§ 2020 Kodeksu Karnego). Wszystkie działania wobec sprawców incydentu są podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami/opiekunami prawnymi.</p> <p>Ad.3. Niektóre materiały mogą zostać uznane za pornograficzne –w takim przypadku dyrektor ma</p>

	obowiązek poinformować Policję. W sytuacji zaistnienia znamion cyberprzemocy, należy zastosować procedurę: Cyberprzemoc. Decyzja o ewentualnym poinformowaniu opiekunów powinna być podejmowana przez pedagoga, wychowawcę, biorącego pod uwagę dobro małoletnich, w zależności od charakteru sytuacji.
Aktywność wobec ofiar zdarzenia	Pierwszą reakcją szkoły i rodziców, obok dokumentacji dowodów, winno być otoczenie wszechstronną, dyskretną opieką psychologiczno – pedagogiczną ofiary oraz zaproponowanie odpowiednich działań wychowawczych, w przypadku upublicznienia przypadku sekstingu w środowisku rówieśniczym. Rozmowa na temat identyfikacji potencjalnego sprawcy powinna być realizowana w warunkach komfortu psychicznego dla dziecka – ofiary sekstingu, z szacunkiem dla jego indywidualności i przeżytego stresu.
Aktywności wobec świadków	Jeśli przypadek sekstingu jest upowszechniony w środowisku rówieśniczym – np. poprzez przesłanie MMS do uczniów tej samej szkoły, klasy lub publikację w portalu społecznościowym, należy podjąć działania wychowawcze, uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu oraz dotkliwe kary.
Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	W przypadku publikacji zdjęć o charakterze pornografii dziecięcej (wykroczeniem ścigane z urzędu) dyrektor szkoły ma obowiązek powiadomienia o tym zdarzeniu Policji lub sądu rodzinnego.
Współpraca ze służbami placówkami specjalistycznymi	Pedagog szkolny wspólnie z rodzicami/opiekunami prawnymi ofiary podejmuje decyzję o skierowaniu ucznia do placówki specjalistycznej.

2.7 Bezkrytyczna wiara w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętność odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych, szkodliwość reklam.

Podstawy prawne uruchomienia procedury	Ustawa z 11 stycznia 2017r. – prawo oświatowe
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą	Brak umiejętności odróżniania informacji prawdziwych od nieprawdziwych publikowanych w Internecie, bezkrytyczne uznawanie za prawdę publikowanych w forach internetowych, kierowanie się informacjami zawartymi w reklamach. Taka

	postawa prowadzi do zagrożeń życia i zdrowia (np. stosowanie wyniszczającej diety, samookaleczeń), skutkuje rozczarowaniami i porażkami życiowymi, utrudnia lub uniemożliwia osiągnięcie dobrych wyników w edukacji, a także utrwalenia się u ucznia ambiwalentnych postaw moralnych.
--	---

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	Uczniowie nie umiejący odróżniać prawdy od fałszu informacji publikowanych w Internecie winni być identyfikowani przez nauczycieli i wychowawców w trakcie lekcji wszystkich przedmiotów
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Posługiwanie się nieprawdziwymi informacjami zaczerpniętymi z Internetu w procesie dydaktycznym – podczas lekcji lub w zadaniach domowych zauważa nauczyciel, dokonuje analizy i sprostowania. Przypadki spektakularne powinny być archiwizowane przez nauczycieli i wykorzystywane podczas zajęć z edukacji medialnej (informacyjnej).
Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/spoza szkoły	Należy sprostować nieprawdziwe informacje poprzez – rozpowszechnienie ich w Internecie, w portalach o zbliżonej tematyce.
Aktywność wobec ofiar zdarzenia i świadków	Szkoła powinna prowadzić działania profilaktyczne - edukację medialną (informacyjną), zarówno w formie zajęć pozalekcyjnych, jak i w trakcie lekcji przedmiotów nieinformatycznych (np. historii, języka polskiego, wychowania w rodzinie) przez wszystkie lata nauki ucznia w szkole. Zajęcia w szkole mogą mieć charakter kilkuminutowych elementów edukacji medialnej wplecionej w lekcje o innej tematyce i/lub lekcji ukierunkowanych na zdobywanie przez dzieci i młodzież kompetencji medialnych

2.8 Łamanie prawa autorskiego.

Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą	Ryzyko poniesienia odpowiedzialności cywilnej lub karnej z tytułu naruszenia prawa autorskiego albo negatywnych skutków pochoptnego spełnienia nieuzasadnionych roszczeń (tzw. copyright trolling).

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia

<p>Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia</p>	<p>W przypadku zaistnienia problemu, w którym doszło do ujawnienia sprawy, zdarzenie może zostać zgłoszone w sposób nieformalny (ustnie, telefonicznie, pocztą elektroniczną, na zamkniętym lub publicznym forum internetowym, na piśmie w postaci wezwania podpisanego przez domniemanego uprawnionego lub jego pełnomocnika) lub formalny (w postaci doręczenia odpisu pozwu lub innego pisma urzędowego np. wezwania z Policji lub prokuratury). Z przyjęcia zgłoszenia dokonanego w sposób nieformalny należy sporządzić notatkę służbową i poinformować dyrekcję szkoły. Nie wdawać się w argumentację, pochopnego przyznawania roszczeń lub spełniania żądań, piętnowania domniemych sprawców itd. bez ustalenia wszystkich okoliczności sprawy, w razie potrzeby należy skorzystać z konsultacji prawnej. Najczęstszym przypadkiem jest naruszenie praw autorskich materiałów prawnie chronionych na stronach internetowych szkoły, poza zakresem dozwolonego użytku, przez jej pracowników bądź uczniów. W przypadku naruszeń dokonanych przez uczniów szkoła nie może występować w roli sędziego - dochodzenie roszczeń należy pozostawić osobom uprawnionym.</p>
<p>Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów</p>	<p>Należy zebrać informacje przede wszystkim o: - osobie dokonującej zgłoszenia, czy jest do tego uprawniona (czy faktycznie przysługują jej prawa autorskie do danego utworu, czy posiada ważne pełnomocnictwo itd.),</p> <p>- wykorzystanym utworze (czy faktycznie jest chroniony przez prawo autorskie, w jakim zakresie został wykorzystany i czy zakres ten mieści się w zakresie posiadanych licencji lub dozwolonego użytku).</p> <p>Należy zweryfikować wszystkie informacje podawane przez zgłaszającego lub inne osoby. Jeżeli np. powołuje się on na toczące się w sprawie postępowanie karne, należy podjąć kontakt z odpowiednimi służbami celem ustalenia, czy takie postępowanie faktycznie się toczy, czego dokładnie dotyczy i jaka jest w nim rola poszczególnych osób. Taki kontakt najlepiej przeprowadzać za pośrednictwem adwokata lub radcy prawnego.</p> <p>Należy sprawdzić, czy okoliczności podane w zgłoszeniu faktycznie miały miejsce i czy powoływane tam dowody nie zostały zmanipulowane.</p>

Identyfikacja sprawcy(-ów)	Dochodzenie naruszeń praw autorskich realizowane jest, co do zasady, z inicjatywy samego uprawnionego przed sądami, a w przypadku naruszeń stanowiących przestępstwo dodatkowo zaangażowane mogą być Policja i prokuratura. Szkoła nie powinna wyręczać tych organów w ich rolach ani też wkraczać w ich kompetencje. Szkoła powinna skupić się na swojej roli wychowawczej i edukacyjnej, wykorzystując otrzymanie zgłoszenia rzekomego naruszenia do przekazania zaangażowanym osobom (a być może i wszystkim uczniom, nauczycielom i opiekunom) wiedzy na temat tego, jak faktycznie prawo reguluje tę konkretną sytuację.
Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły	Zasadniczo o dochodzeniu roszczeń wobec sprawcy decyduje sam uprawniony (tzn. autor lub inna osoba, której przysługują prawa autorskie). Szkoła powinna natomiast podjąć działania o charakterze edukacyjno-wychowawczym, polegające na obszernym wyjaśnieniu, na czym polegało naruszenie oraz przekazaniu wiedzy, jak do naruszeń nie dopuścić w przyszłości.
Aktywność wobec ofiar zdarzenia	Jeżeli osobą, której prawa autorskie naruszono, jest uczeń należy rozważyć możliwość wystąpienia w roli mediatora, aby stosownie do okoliczności ułatwić stronom ugodowe lub inne kompromisowe zakończenie powstałego sporu. Np. w przypadku, gdy ofiarą jest osoba ze szkoły, autorytet szkoły może pomóc w skłonieniu sprawcy do zaprzestania naruszeń. Z kolei w przypadku, gdy ofiarą jest osoba spoza szkoły, szkoła może pomóc sprawcy w doprowadzeniu do zaniechania naruszeń i naprawienia ich skutków bez niepotrzebnej eskalacji sporu.
Aktywności wobec świadków	Stosownie do okoliczności, należy samodzielnie zebrać ich zeznania lub zadbać, aby zostały one zebrane przez uprawnione organy.
Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	Ponieważ, co do zasady dochodzenie roszczeń z tytułu naruszeń zależy od decyzji uprawnionego, to uprawniony musi samodzielnie zdecydować czy zawiadomić Policję lub składać powództwo. Stosownie do wskazanej wyżej roli mediatora, szkoła powinna zaangażować się natomiast przede wszystkim w ułatwianie zakończenia sporu bez takiej eskalacji.
Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami	Warto rozważyć zorganizowanie szkoleń lub warsztatów z zakresu prawa autorskiego w internecie

specjalistycznymi	dla wszystkich zainteresowanych osób w szkole.
Współpraca z dostawcami Internetu i operatorami telekomunikacyjnymi	Zależnie od okoliczności, może być wskazana asysta sprawcy bądź ofiary przy kontakcie z tego typu podmiotami, np. w celu zablokowania dostępu do utworu umieszczonego w Internecie z naruszeniem prawa. Ponadto, stosownie do przepisów prawa, tego typu usługodawcy mogą zostać zobowiązani do przekazania szczegółów dotyczących naruszenia dokonanego z użyciem ich usług (do czego jednak może być potrzebne postanowienie sądowe).

2.9 Zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online.

Podstawy prawne uruchomienia procedury	Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe Statut szkoły, Regulamin szkoły
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą (opis)	Kategoria technicznych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego obejmuje obecnie szerokie spectrum problemów: (1) ataki przez wirusy, robaki i trojany, (2) ataki na zasoby sieciowe (hakerstwo, spyware, crimeware, exploit, ataki słownikowe i back door, skanowanie portów, phishing, pharming, sniffing, spoofing, ataki Denial of service (DoS), rootkit) i ataki socjotechniczne. Na styku z zagadnieniami technicznymi lokalizują się zagrożenia wynikające z nieprawidłowych i szkodliwych zachowań użytkowników np. używanie łatwych do odgadnięcia haseł, pozostawianie komputerów włączonych bez opieki, czy brak zabezpieczeń na wypadek braku energii elektrycznej.

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	W przypadku wystąpienia incydentów zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego pracownik szkoły zobowiązany jest do zgłoszenia go osobie odpowiedzialnej za infrastrukturę cyfrową szkoły oraz dyrekcji. Kluczowe znaczenie ma zebranie i zabezpieczenie przez specjalistę dowodów w formie elektronicznej.
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Szczegółowy opis procedur reagowania na wystąpienie w szkole różnorodnych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego powinien zostać zawarty

	<p>w dokumencie „polityka bezpieczeństwa cyfrowego” danej szkoły stanowiącej element Szkolnego Planu Zapewnienia Bezpieczeństwa Cyfrowego. W części przypadków szkoła poradzi sobie we własnym zakresie, w niektórych konieczne będzie skorzystanie z zewnętrznego wsparcia wyspecjalizowanych firm.</p>
Identyfikacja sprawcy(-ów)	<p>Identyfikację sprawców ataku należy pozostawić specjalistom – informatykom. W sytuacji, gdy incydent spowodował szkole straty materialne lub wiązał się z utratą danych należy powiadomić Policję, aby podjęła działania na rzecz zidentyfikowania sprawcy.</p>
Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły	<p>Jeśli sprawcami incydentu są uczniowie danej szkoły, o zaistniałej sytuacji należy powiadomić ich rodziców, zaś wobec nich podjąć działania wychowawcze. Jeżeli skutki ataku mają dotkliwy charakter, doprowadziły do zniszczenia mienia lub utraty istotnych danych (np. gromadzonych w e-dzienniku szkoły), należy taki przypadek zgłosić na Policję.</p>
Aktywności wobec świadków	<p>O incydencie należy powiadomić społeczność szkolną (uczniów, nauczycieli, rodziców) i zaprezentować podjęte sprawnie działania, tak przywracające działanie aplikacji i sieci komputerowej w szkole, jak i wychowawczo-edukacyjne wobec dzieci.</p>
Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	<p>W przypadku wystąpienia strat materialnych oraz utraty danych (szczególnie danych wrażliwych) należy zgłosić incydent na Policji.</p>
Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi	<p>W przypadkach zaawansowanych awarii (np. wywołanych przez trojany) lub strat (np. utrata danych z e-dziennika) konieczne jest skorzystanie z zewnętrznego wsparcia eksperckiego, kontakt z serwisem twórcy oprogramowania lub zamówienie usługi w wyspecjalizowanej firmie.</p>